

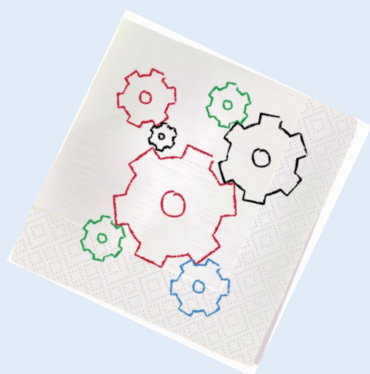
TERMPOSTEN

Nr. 1
juni 2015

SPRÅKRÅDETS NYHETSBREV
OM TERMINOLOGI

INNHOOLD:

<u>Redaksjonens vindu</u>	2
<u>Siden sist</u>	2
<u>Nyheter</u>	3
<u>Visste du at? Om ny nordisk termbase</u>	3
<u>På kornet – portrettintervju med Katri Seppälä</u>	4
<u>Aktuell term: <i>dvergplanet</i></u>	4
<u>Spørsmål og svar 1: Korleis omsetje <i>Heimlich maneuver</i>?</u>	5
<u>Spørsmål og svar 2: Norsk avløser for <i>proof of concept</i>?</u>	5
<u>Lesernes hjørne</u>	5
<u>Terminologgen</u>	6
<u>Noen kommende arrangementer</u>	6

Redaksjonens vindu

Sommeren er her, og for terminologene i Språkrådet startet den med en tur til Island og Nordtermdagene 2015, som dere kan lese mer om i spalten «Siden sist» nedenfor. Der kan dere også lese om et seminar om felles organisatorisk nødterminologi som vi arrangerte i mars i år.

I spalten «Visste du at» presenterer vi prosjektet «Termbase til støtte for nordisk mobilitet», og vi fortsetter i nordisk ånd med et portrettintervju med Katri Seppälä fra Terminologicalentralen TSK, vår terminologiske «søsterorganisasjon» i Finland.

Siden sist har Språkrådet fått nye nettsider. Informasjonen om terminologiarbeidet vårt finner du nå på adressen www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Terminologi/. Her finner du både datatermlista, kalenderen *Terminologgen*, lenkesamlinga vår og mye annen nyttig informasjon.

Vi ønsker alle våre lesere en riktig god sommer!

Siden sist

Seminar om nødterminologi

I mars i år inviterte Språkrådet til et seminar om felles organisatorisk terminologi i nød-etatene. 15 etater, deriblant fire direktorater, var invitert. Bakgrunnen for seminaret er arbeidet i to arbeidsgrupper for terminologi: Kollegiet for brannfaglig terminologi og Terminologi for akutt forurensning. Arbeidet her har vist et behov for en samordning av organisatorisk terminologi på tvers av etater.

I tillegg til de to terminologigruppene holdt representanter for Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap, Helse-direktoratet, Politihøgskolen og Nasjonalt redningsfaglig råd innlegg.

Det var stor enighet om at det er viktig å sette i gang et arbeid med å samordne terminologi, og det ble bestemt å ta dette videre gjennom Nasjonalt redningsfaglig råd.

Nordterm-paraplyen er tilbake i Norge

Nordtermdagene 2015 i Reykjavík på Island ble avsluttet fredag 12. juni. Det toårige nordiske treffet for personer som arbeider med eller er interessert i terminologi, ble innledet med et grunnleggende terminologikurs og et oppfølgende arbeidsseminar tirsdag 9. juni. Resten av tiden var det konferanse, forsamling og møter i arbeidsgrupper og styringsgruppe. Konferansen hadde snau 70 påmeldte deltagere, hvorav 16 fra Norge. Lokal arrangør var Árni Magnússon-instituttet for islandske studier, og arrangementssted var Islands universitet.

Onsdag 10. juni var det utflukt til Borgarfjörður på Vest-Island med besøk i Snorrastofa og historiesusende festmiddag på et hotell i Snorre Sturlasons Reykholt.

Innbudt hovedtaler var professor dr. Klaus-Dirk Schmitz fra Fachhochschule Köln, som foredro om betydningen av begrepsbasert terminologiarbeid etter tradisjonell Wüster-metode. Han forsvarte likevel alle begrepers («menneske») rett til å få synonyme termer registrert i term poster, slik at de lett kan bli funnet ved søk og føre videre til én anbefalt term for det aktuelle begrepet.

Norske terminologimiljøer var representert i programmet med 8 av i alt 29 foredrag. [Se programmet o.a. her.](#)

Ved avslutningen av konferansen ble paraplyen som symboliserer kontinuiteten i og formannskapet for Nordterm-samarbeidet, overrakt til Språkrådet, som representerer Norge i samarbeidet. I juni 2017 er dermed Språkrådet ansvarlig for de neste Nordtermdagene.

Nyheter

Kurs på NHH

Norges handelshøgskole tilbyr et [kurs i juridisk oversettelse, JURDIST](#), og et [nordisk kurs i terminologiarbeid, TERMDIST](#). Begge kursene er nettbaserte og har oppstart i høst.

JURDIST går over to semestre og gir 15 studiepoeng, mens TERMDIST går over ett semester og gir 7,5 studiepoeng.

Søknadsfristen er 1. august for JURDIST og 1. september for TERMDIST.

Språkpris til Magne Nylenna

Svenska Läkaresällskapet vil i år gi Bengt I Lindskogs språkpris for 2015 til Magne Nylenna, professor i samfunnsmedisin og ordbokredaktør for Medisinsk ordbok (Kunnskapsforlaget).

Selskapet vil heidle Nylenna for arbeidet hans for norsk og nordisk medisinsk fagspråk, [ifølge ei pressemelding](#).

Terminologi i kjønnsforskning

Prosjektet «Fagterminologi i kjønnsforskning» er no i gang. Fagfolk frå UiO, NTNU, UiT og UiB samarbeider for å utvikle norsk og engelsk terminologi på fagfeltet i eit toårig prosjekt. Det vil ta for seg omgrep innanfor feminisme, kjønn, seksualitet, mangfald o.l.

[Prosjektet er finansiert av Språkrådet](#) og vil nytte Språkrådets termwiki for å registrere og gjere terminologien tilgjengeleg.

Prosjekt for språktjenester utviklet ved Universitetet i Bergen

I 2010 ble det ved Universitetet i Bergen på prosjektbasis opprettet et språktjenestetilbud for de ansatte. Tilbudet ble opprettet i forlengelse av universitetets vedtatte språkstrategi. Formålet var å tilby språkhjelp på både norsk og engelsk for ansatte, med systemer og rutiner for tilrettelegging av informasjon og språktjenester, medregnet en "språkportal". Prosjektet opphørte 31.12.2014.

Språkrådets termwiki meistarar fleire språk

I fjor haust fekk Språkrådets termwiki ein ny funksjonalitet, slik at det no er mogleg å registrere termar på fleire språk enn tidlegare. Dei nye språka er: dansk, svensk, finsk, islandsk, nordsamisk, tysk, fransk, spansk (kastiljansk), italiensk og russisk. Du kan sjølv sjå korleis løysinga er, om du [vel fana «Se skjema» på hovudsida til termwikien](#).

Ny doktorgrad om terminologi

Christian Langerfeld, som arbeider som postdok ved Norges handelshøgskole (NHH), forsvarte i januar sin [avhandling om metaforer i økonomisk fagspråk](#). Der sammenlignet han norske og tyske metaforer i aviser og bransjetidsskrifter.

Du kan lese mer om funnene hans i en artikkel i neste utgave av Språknytt.

Visste du at? *Om ny nordisk termbase*

Skal du utdanne deg eller søkje jobb i eit anna nordisk land? Då kan det vere at du støyter på ord og uttrykk du ikkje kjenner til frå før, og som det hadde vore fint å kunne slå opp.

Språknemnder i Norden og fleire terminologiorganisasjonar er i ferd med å utvikle ein nordisk tembase med brukarnær terminologi innanfor nokre viktige samfunnsområde som t.d. utdanning og arbeid. Prosjektet har fått namnet «Termbase til støtte for nordisk mobilitet».

Basen er mynta på nordiske borgarar som skal utdanne seg, arbeide eller busetje seg i eit anna nordisk land. Dei kan då slå opp på vanskelege fagtermar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk og få lese definisjonen – også på eige språk.

Prosjektet har fått finansiering av mellom anna Nordplus til å arbeide fram til juni 2016. [Du kan lese meir her](#).

På kornet – portrettintervju med Katri Seppälä

Katri Seppälä arbeider som direktør for Terminologi-centralen TSK i Finland.

Hva er det beste med jobben din?

Mångsidighet. Även om man har arbetat länge som terminolog, lär man sig alltid nya saker.

Hvilken utdanning har du etter videregående skole?

Filosofie magister, översättning och tolkning i tyska (Tammerfors universitet).

Jag blev interesserad i terminologi när jag arbetade som högskolepraktikant på Terminologicalentralen TSK och studerade ett läsår vid Universität Hildesheim i Tyskland.

Hva var favorittfaget ditt på barneskolen?

Slöjd.

Hvorfor er arbeid med terminologi viktig?

Terminologiarbete är ett utmärkt sätt att analysera information. Som Eugen Wüster skrev: Das Worten der Welt – Das Ordnen des Wissens.

Om du kunne velge et annet yrke, hvilket og hvorfor?

Ordningskonsult (professional organizer). Jag tror att jag skulle vara bra på det. :)

Hva leser du helst på fritida?

Jag tycker att läsa t.ex. Donna Tartts, Katarina Wennstams och Siri Hustvedts böcker – och inredningsmagasin.

Hva er din favoritterm?

Tasa-arvo – jämställdhet. Termen är bra, genomsynlig och viktig.

Aktuell term: *dvergplanet*

Tysdag 14. juli passerer romsonden *New Horizons* frå NASA Pluto ytst i solsystemet vårt. Det er det første romfartøyet som vil studere Pluto og månane rundt. [Det astronomiske miljøet](#) og andre interesserte ventar spent!

Pluto hadde status som planet frå oppdaginga i 1930 heilt fram til 2006. Den internasjonale astronomiske unionen (IAU) endra då innhaldet i definisjonen til planetomgrepet og etablerte tre kategoriar av himmellekamar i solsystemet vårt. Ifølgje ein [resolusjon](#) frå IAU er ein *planet* ein himmellekam som (a) går i bane rundt sola, (b) har tilstrekkeleg masse til å bli sfærisk pga. eigen gravitasjon og (c) har «reinska» nabolaget rundt bana si.

Ein *dvergplanet* er ein himmellekam som (a) går i bane rundt sola, (b) har tilstrekkeleg masse til å

bli sfærisk pga. eigen gravitasjon, (c) ikkje har «reinska» nabolaget rundt bana si og (d) ikkje er ein måne. IAU oppretta også restkategorien *smålekamar* som inkluderer dei fleste asteroidane, kometane og andre smålekamar, men utan ei nærare presisering.

Pluto oppfyller berre kriteria til dvergplanet og har sidan 2006 stort sett blitt kalla det saman med fire andre dvergplanetar. I det opphavlege forslaget til IAU skulle denne kategorien kallast for *planetoide*, men forsamlinga ville heller nytte nemninga dvergplanet. Dvergplanet må ikkje forvekslast med omgrepet [småplanet](#).

Det er framleis kontroversielt i delar av fagmiljøet at Pluto mista statusen sin som planet.

Spørsmål og svar 1: Korleis omsetje *Heimlich maneuver*?

Korleis skal eg omsetje *Heimlich maneuver* til norsk? Eg ser at fleire variantar er i bruk, t.d. *Heimlich manøver* og *Heimlichs manøver*.

I [Store norske leksikon](#) finn vi oppføringa *Heimlichs manøver* med synonymet *Heimlichs støt*. I *Norsk medisinsk ordbok* (2011) frå Samlaget finn vi også *Heimlichs manøver*. Vi rår deg til å nytte den skrivemåten. Han er i tråd med tradisjonelt orddanningsmønster.

Fleirordstermen er danna ved hjelp av eigennamnet *Heimlich* med s-genitiv og *manøver*, jf. *Alzheimers sjukdom*. Slike såkalla eponym er det mange av i medisinsk fagspråk.

Vi ser også at *Heimlich-grepet* er nytta i ein del bøker, t.d. *Barns babyleksikon* (2000) og *Forebyggende helsearbeid i barnehage og skole* (1999). Det kan ikkje seiast å vere feil, tvert imot byggjer varianten på ein mogleg orddanningsmåte i norsk, jf. *Le Châtelier-prinsippet* i kjemi og *Graaf-generatoren* i fysikk. I slike tilfelle erstattar bindestreken s-genitiven.

Spørsmål og svar 2: Norsk avløser for *proof of concept*?

Uttrykket «proof of concept» går stadig igjen i beskrivelser av FoU-prosjekt på norsk. Dette klinger ikke særlig godt.

Jeg finner ikke gode alternativ og lurar på om dere har forslag?

Så vidt vi kan forstå dreier det seg om å utvikle en prototyp eller demoversjon som skal vise at noe (et forskningsprosjekt, en oppfinnelse e.l.) er gjennomførbart i praksis, at det duger. Kanskje kunne «dugelighetsbevis» vært en norsk oversettelse? Dette brukes riktignok allerede i en annen betydning innen fiskeoppdrett, men det trenger ikke nødvendigvis være et problem hvis uttrykket dekker begge begrepene.

«Gjennomførbarhetsbevis» kan også fungere. Det er et lengre og tyngre ord, men er selvforklarende.

Vi ser at «konseptbevis» er noe i bruk. Det er ikke en spesielt god term, den er mindre selvforklarende, men den har selvfølgelig fordelene av å være kortere. Likevel ville vi nok holdt en knapp på en av de to første, fordi begge disse termene er mer informative.

Lesernes hjørne

Engelske ord og termer brukes i mange fagspråk, og det kan være en utfordring å finne en god oversettelse. Det er imidlertid sjelden umulig, det krever bare en viss begrepsforståelse, litt kreativitet og kanskje litt dugnadsånd? Derfor ønsker vi deres hjelp til å finne norske termer for disse markedsføringsbegrepene:

Innen markedsføring snakker og skriver man om *influencers* og *influencer marketing*. *Influencer marketing* er en markedsføringsmetode der man konsentrerer seg om spesifikke nøkkelpersoner, kalt *influencers*, i stedet for å fokusere på hele markeder. Tanken er at disse nøkkelpersonene har innflytelse over andre poten-

sielle kjøpere, slik at hvis nøkkelpersonene tar i bruk et produkt, så vil andre ta etter og kjøpe produktet.

Hva kan *influencer marketing* og *influencers* kalles på norsk? Send forslag til term@sprakradet.no.

TERMINOLOGGEN

Du finner en oppdatert kalender over kommende terminologirelaterte arrangementer på våre nettsider: <http://www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Terminologi/kalender/>

Noen kommende arrangementer

8.-10. juli er det tid for det 20. europeiske symposiet for fagspråk (European Symposium for Languages for Special Purposes). Dette symposiet arrangeres annethvert år. Dessverre er det for sent å melde seg på for i år, men det er en ny mulighet om to år, og da kommer symposiet til Norge, nærmere bestemt til Bergen og Norges handelshøgskole. Se mer informasjon på <http://blogg.nhh.no/lsp2017/>.

13.-17. juli arrangeres [Termnets årlige internasjonale sommerskole i terminologi](#). Sommerskolen er et praktisk introduksjonskurs til terminologiarbeid og terminologihåndtering. Sommerskolen holdes i Köln, Tyskland.

19.-20. november arrangerer Nato [en konferanse om terminologihåndtering](#). På konferansen vil man se på hvordan store nasjonale og internasjonale institusjoner koordinerer, standardiserer og håndterer sin terminologi. Konferansen arrangeres i Brussel, Belgia.

TERMINOLOGIARBEID I SPRÅKRÅDET

Postadresse:
Postboks 8107 Dep
NO-0032 OSLO

Besøksadresse:
Observatoriegata 1 B
NO-0254 OSLO

Telefon: 22 54 19 50
Telefaks: 22 54 19 51
E-post: term@sprakradet.no
www.sprakradet.no
www.sprakradet.no

Språkrådet

RIKTIGE TERMER GIR GODT
FAGSPRÅK

Språkrådet har et overordnet, nasjonalt ansvar for å samordne utvikling og tilgjengeliggjøring av norsk terminologi. Arbeidet med terminologi er plassert i seksjon for fagspråk og språk i samfunn og høyere utdanning. Tre rådgivere arbeider på området, og de samarbeider tett med Språkrådets fagråd for fagspråk og språk i samfunn og høyere utdanning. På området skal Språkrådet

- ta initiativ til, legge til rette for og samordne aktivitet
- være en aktiv pådriver for forsknings- og utviklingsarbeid
- søke å koordinere praktisk terminologiarbeid i næringslivet
- assistere fagmiljøer og hjelpe til med å bygge opp termbaser
- bygge allianser som kan føre til økt interesse og ansvar for norsk terminologi og fagspråk
- gi råd til offentlig forvaltning, næringsliv og publikum

www.sprakradet.no/Sprakarbeid/Terminologi/

Språkrådet gir ut en rekke publikasjoner, blant annet *Termlosen*, en innføring i terminologiarbeid. [Du kan lese mer om Termlosen her.](#)